

ԼԻԱ ԹԵՎՈՍՅԱՆ

Եվրասիա միջազգային համալսարանի
իրավագիտության ամբիոնի հայրորդ

**ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ
ՀԻՄՆԱՆՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ
ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ**

Այսօր արհեստական բանականության սրընթաց զարգացումը ի զորու է վերափոխել աշխարհը և նոր արդյունաբերական հեղափոխություն առաջացնել¹: Հետևաբար երիցս ճիշտ է Նոբելյան մրցանակակիր Հենրի Բիսինջերը, ով 2018 թ. “The Atlantic” ամսագրում «Ինչպե՞ս է ավարտվում լուսավորությունը» թեմայով հրապարակված իր հոդվածում նախազգուշացնում է, որ տեղեկատվությունը սպառնում է ջախջախել իմաստությանը²:

«Արհեստական բանականություն» հայեցակարգը (հայտնի է նաև AI անվանումով) պատկանում է ամերիկացի գիտնական Ջոն Մաքքարթիին, որն առաջին անգամ այն ներկայացրեց 1956 թ. գիտաժողովում: Վերջինս մեծ ազդեցություն ունեցավ տեխնոլոգիաների ոլորտում: Այդ ժամանակից ի վեր այս հայեցակարգը լայնորեն տարածվել է ամբողջ աշխարհում³:

Արհեստական բանականությունը արհեստական երևույթ է իսկ մարդկային բանականությունը՝ բնական: Մարդկային բանականությունն աշխատում է ազդանշանների տեսքով, իսկ արհեստական բանականությունը՝ թվային: Արհեստական բանականությունը հիմնված է

սարքերի և ծրագրերի վրա: Դրա համար էլ որոշ հետազոտողներ մեքենաները համարում են նույնքան կարևոր և ունակ, որքան մարդկային բանականությունը⁴:

Արհեստական բանականությունը կարող է գոյություն ունենալ մեքենայից (ռոբոտից) առանձին, միայն թվային տեսքով՝ կիբեռֆիզիկական համակարգի և այլ արհեստական համակարգերի ձևով, ինչը թույլ է տալիս նմուշավորել (մոդելավորել) համապատասխան գործողությունները⁵:

Հայաստանի Հանրապետությունում, ի թիվս նաև աշխարհի մեծաթիվ երկրների, կան բազմաթիվ նախագծեր, որտեղ օգտագործվում է արհեստական բանականությունը: Այս կապակցությամբ էլ մեզանում ևս առաջ է եկել «խելացի-մեքենաների», դրանց կողմից ստեղծված արդյունքների շուրջ ծագող իրավահարաբերությունների իրավական կարգավորման անհրաժեշտություն, որը թելադրում է ուշադրության կենտրոնում պահել արհեստական բանականության արագ բարեշրջումը և ձեռնարկել քայլեր հեղինակային իրավունքի տեսակետից իրավական կարգավորման ուղղությամբ, քանի որ, ինչպես նշում է Պ. Մ.

1. Տե՛ս **Maikel Leyva-Vázquez**, Florentin Smarandache, Inteligencia Artificial retos, perspectivas y papel de la neutrosofia, Artificial intelligence challenges, perspectives and neutrosophy role, 05 November 2018, էջ 15:
2. Տե՛ս **Henry A. Kissinger**, How the Enlightenment Ends, Philosophically, intellectually in every way human society is unprepared for the rise of artificial intelligence. June 2018 ISSUE. Հղումը՝ <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2018/06/henry-kissinger-ai-could-mean-the-end-of-human-history/559124/> (30.01.2020):
3. Տե՛ս **Título**: Inteligencia artificial. Sitio: Definición ABC. Fecha: 14/08/2013. Autor: Florencia Ucha. Հղումը՝ URL: <https://www.definicionabc.com/tecnologia/inteligencia-artificial.php> (30.01.2020):
4. Տե՛ս **Gagan Pabby**, Neeraj Kumar, A Review on Artificial Intelligence, Challenges Involved & Its Applications, International Journal of Advanced Research in Computer Engineering & Technology (IJARCET) Volume 6, Issue 10, October 2017, էջ 1569:
5. Տե՛ս **Лантев В. А.**, Понятие искусственного интеллекта и юридическая ответственность за его работу, // Право. Журнал Высшей школы экономики. № 2. 2019, էջ 83:

Մորիսատը, մեքենաները չպետք է մեկուսացված լինեն մարդկանցից⁶:

Այսպես, ամբողջ աշխարհում թվային տեխնոլոգիաները սկսում են թելադրել իրենց սեփական պայմանները և, ինչպես իրավա-ցիորեն նշվում է 2015 թ. մտավոր սեփա-կանության համաշխարհային զեկույցում, ար-հեստական բանականության հետ կապված տեղեկատվական ու հաղորդակցման տեխնոլո-գիաների նորամուծությունների հաջորդ սե-րունդը մեծ ներուժ ունի⁷:

Ըստ Վալենսիայի պոլիտեխնիկական համալսարանի արհեստական բանականության հետազոտության ինստիտուտի պրոֆեսոր Վ. Բոտտիի՝ մարդը երբեմն-երբեմն կորցնում է վերահսկողությունը իր ստեղծած տեղեկատվա-կան, հաղորդակցական տեխնոլոգիաների և արհեստական բանականության նկատմամբ և որպեսզի դա տեղի չունենա, անհրաժեշտ է արհեստական բանականության նվաճումներն ուղղորդել դեպի տեխնոլոգիական համակար-գերի թափանցիկություն, որոնք համատեղելի են մեր բարոյական, սոցիալական և մշակու-թային այնպիսի արժեքների հետ, ինչպիսիք են անվտանգությունը, կայունությունը և այլն⁸:

Ելնելով արհեստական բանականության շուրջ ծագող իրավահարաբերությունների իրա-վական կարգավորման անհրաժեշտու թյունից, կարծում ենք, որ պետք է անդրադարձ կատա-րել՝

ա) արհեստական բանականության կող-մից ստեղծված գիտության, գրականության և արվեստի ստեղծագործությունները որպես հեղինակային իրավունքի օբյեկտ դիտարկելուն և

բ) արհեստական բանականությունը որ-պես հեղինակային իրավունքի սուբյեկտ դի-տարկելուն:

Ըստ ՀՀ-ում գործող քաղաքացիական օրենսգրքի՝

«Հեղինակային իրավունքի օբյեկտ չհա-մարվող ստեղծագործությունները» վերտա-ռությամբ 1114-րդ (5-րդ կետ) ու «Հեղինակային և հարակից իրավունքների մասին» օրենքի համանուն վերնագրով 4-րդ հոդվածի (գ) ենթակետ) հեղինակային իրավունքի օբյեկտ չեն համարվում առանց մարդու ստեղծա-գործական գործունեության սուկ տեխնիկական միջոցների օգնությամբ ստացված արդյունք-ները: Այլ կերպ ասած՝ արհեստական բանա-կանության կողմից ստեղծված գիտության, գրականության և արվեստի ստեղծագործու-թյունները չեն կարող համարվել հեղինակային իրավունքի օբյեկտ:

2014 թ. Եվրասիական տնտեսական միու-թյան հետ ՀՀ-ն կնքել է տնտեսական պայմա-նագիր, որի XXIII բաժինը վերաբերում է մտա-վոր սեփականության օբյեկտների նկատմամբ իրավունքների պահպանության և պաշտպա-նության ոլորտում ԵԱՏՄ անդամ պետություն-ների համագործակցության ուղիներին: Այդ համագործակցության շրջանակներում Կառա-վարությունը նախաձեռնել է օրենսդրության բարեփոխումներ՝ նոր «Հեղինակային իրավուն-քի և հարակից իրավունքների» օրենքի նախա-գծով⁹, որտեղ չպահպանվող ստեղծագործու-թյունների շարքում տեղ չի գտել առանց մարդու ստեղծագործական գործունեության և միայն տեխնիկական միջոցների օգնությամբ ստաց-ված արդյունքները (նախագծի 5-րդ հոդվ.): Ավելին, համաձայն նույն նախագծի 4-րդ հոդվածի 2-րդ կետի 14)-րդ ենթակետի՝ «Հեղի-նակային իրավունքի օբյեկտներ համարվում են մասնավորապես՝... այլ ստեղծագործություն-ները, որոնք համապատասխանում են սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված պահանջ-

6. Стн Право будущего: Интеллектуальная собственность, инновации, Интернет: Ежегодник. Вып. 1 / РАН. ИНИОН. Центр. социал. науч.-информ. исслед. Отд. правоведения; Каф. предпринимательского права МГУ им. М.В. Ломоносова; Отв. ред. Афанасьева Е.Г. – М., 2018, П.М. Морхат Особенности развития права интеллектуальной собственности в контексте использования искусственного интеллекта (Статья) էջ 69:

7. Стн Доклад о положении в области интеллектуальной собственности в мире, Революционные инновации и эконо-мический рост, WIPO, 2015, էջ 16:

8. Стн Vicent Botti es catedrático del Instituto Valenciano de Investigación en Inteligencia Artificial (VRAIN). Universitat Politècnica de València, Una inteligencia artificial responsable, El ser humano está perdiendo el control sobre las tecnologías de la información y las comunicaciones que ha creado y la Inteligencia Artificial no es una excepción, 1 AGO 2019. Հղումը՝ https://elpais.com/elpais/2019/07/31/ciencia/1564584742_962030.html (01.02.2020):

9. Стн Հայաստանի Հանրապետության «Հեղինակային իրավունքի և հարակից իրավունքների մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին նախագիծ. հղումը՝ <https://www.e-draft.am/projects/1170/about> (28.01.2020):

ներին»: Իսկ 4-րդ հոդվածի 1-ին կետը սահմանում է, որ «Հեղինակային իրավունքով պահպանվող ստեղծագործություն է համարվում գրականության, գիտության և արվեստի բնագավառներում ինքնուրույն կամ այլ հեղինակների հետ իրականացրած ստեղծագործական աշխատանքի արդյունքը, որն արտահայտված է գրավոր, բանավոր կամ այլ օբյեկտիվ ձևով, ներառյալ՝ մշտապես կամ ժամանակավոր պահպանվող էլեկտրոնային ձևը՝ անկախ դրա ծավալից, նշանակությունից, արժանիքներից և ստեղծման նպատակից»: Այսինքն՝ առանց մարդու ստեղծագործական գործունեության տեխնիկական միջոցների օգնությամբ ստացված արդյունքները նշված օրինագծով դիտարկվում են որպես ստեղծագործություններ, հեղինակային իրավունքի օբյեկտներ: Հետևաբար անհրաժեշտ է, որպեսզի օրենսդրական բարեփոխումները ուղղորդվեն նաև առանց մարդու ստեղծագործական գործունեության տեխնիկական միջոցների օգնությամբ ստացված արդյունքները որպես հեղինակային իրավունքի օբյեկտ դիտարկելուն:

Հեղինակային իրավունքի ճանաչման կարևորությունից ելնելով, արհեստական բանականության կողմից ստեղծված ստեղծագործության նկատմամբ, անհրաժեշտ է քննարկել նաև հեղինակային իրավունքի սուբյեկտի հարցը:

Ըստ Մտավոր սեփականության Համաշխարհային կազմակերպության՝ «Հեղինակ է այն անձը, որը ստեղծում է ստեղծագործությունը»¹⁰: Համաձայն Հեղինակային և հարակից իրավունքների մասին ՀՀ գործող օրենքի 6-րդ հոդվածի՝ «ստեղծագործության հեղինակ է ճանաչվում այն ֆիզիկական անձը, ով ստեղծել է ստեղծագործությունը»: Նման ձևակերպում է տրված նաև Եվրոպական միության անդամ հանդիսացող Իսպանիայի Թագավորության Մտավոր սեփականության մասին օրենսգրքում (հոդ. 5, կետ 1):

Վերը նշված հոդվածի տեքստից պարզ

է, որ ստեղծագործության հեղինակ է դիտարկվում միայն ֆիզիկական անձը: Սակայն, ինչպես արձագանքում են աշխարհում տեղի ունեցող զարգացումները, ավանդական և նոր հետազոտությունների տարբեր ոլորտների համադրություններում, ներառյալ արհեստական բանականությունը, ինքնավար «զարգացած» ռոբոտների ստեղծումը, որոնց օգտագործման ավելի լայն ներուժ ունեն տնտեսության և կյանքի բոլոր ոլորտները, հանգեցրել է նրան, որ ժամանակն է որպես հեղինակ միանշանակ չընկալել միայն ֆիզիկական անձին, քանի որ ստեղծագործությունը կարող է ստեղծվել անմիջապես արհեստական բանականության կողմից¹¹:

Ասվածները հաստատելու համար որպես օրինակ դիտարկենք 2019 թ. Երևանում տեղի ունեցած «WCIT 2019» SS համաշխարհային համաժողովի ընթացքում WCIT նվագախմբի կողմից արհեստական բանականությամբ ստեղծված երաժշտության կատարումը¹², որտեղ որպես ստեղծագործության հեղինակ հանդես է գալիս ոչ թե ֆիզիկական անձը, այլ արհեստական բանականությունը:

Եթե մի պահ ընդունենք, որ արհեստական բանականությունը կարող է համարվել հեղինակային իրավունքի սուբյեկտ (քաղաքացիաիրավական հարաբերությունների սուբյեկտ), ապա դրան հաջորդում է իրավունակության՝ իրավունքներ ունենալու և պարտականություններ կրելու ունակության հարցը (ՀՀ քաղ. օր. հոդ. 20):

Եթե հաշվի առնենք այն հանգամանքը, որ մինչև բուն ստեղծագործությունը ստեղծելը արհեստական բանականությունը կառավարվել է ֆիզիկական անձի կամ անձանց կողմից, մրկնույն է՝ բուն ստեղծագործությունը ստեղծելիս այն ինքնուրույնաբար է ստեղծվել: Բացի այդ, եթե արհեստական բանականությունը չի կարող համարվել հեղինակային իրավունքի սուբյեկտ, ապա ու՛մ պետք է դիտարկել որպես գիտության, գրականության կամ արվեստի

10. Sŭ Glossarій терминов по авторскому праву и смежным правам ВОИС. 2000. – էջ 43:

11. Sŭ М. Морхат. Особенности развития права интеллектуальной собственности в контексте использования искусственного интеллекта, Право будущего: Интеллектуальная собственность, инновации, Интернет: Ежегодник. Вып. 1 / РАН. ИНИОН. Центр. социал.-информ. исслед. Отд. правоведения; Каф. предпринимательского права МГУ им. М.В. Ломоносова; Отв. ред. Афанасьева Е.Г. – М., 2018, էջ 66:

12. Sŭ WCIT 2019 held historic Opening Concert in Republic Square. Հղումը՝ <https://wcit2019.org/fr/news/wcit-2019-held-historic-opening-concert-in-republic-square> (02.02.2020):

ստեղծագործության հեղինակ և ու՛մ հեղինակության իրավունքները պետք է պաշտպանվի:

Համակարգչային ծրագրակազմը, որը ունակ է ինքնաբերաբար ծրագրավորելու, ինդուկտիվ վերլուծություն և հիմնախնդիրների հիմնահարցեր լուծել, շուտով կվիճարկի հեղինակային իրավունքի և ինքնատիպության իրավական հասկացությունները, որոնք կենտրոնացված են ընդհանուր օրենքի և հեղինակային իրավունքի կանոնադրական հիմքերի վրա¹³:

Մտավոր իրավունքի իրացմանը և պաշտպանության իրավական կարգավորմանը վերաբերող մոտեցումների որոշակի վերանայման անհրաժեշտությունը որոշ հեղինակների կողմից հիմնավորված է նաև նրանով, որ նոր տեխնոլոգիաների ոլորտում արհեստական բանականության օգտագործումն ի զորու է ինքնուրույն արարել ստեղծագործություն, որն էլսպառնում է ստեղծարարությունաբերությանը և նույնիսկ հանգեցնում է մարդու ստեղծագործական գործունեության որոշակի ձևերի արժեզրկմանը, սպառնում է բիզնես մոդելների նորարար արդյունաբերությանը և նույնիսկ հանգեցնում է մարդու ստեղծագործական գործունեության որոշակի ձևերի արժեզրկմանը¹⁴: Ավելին, առկա է մտավախություն, որ տեսանելի ապագայում կհայտնվեն արհեստական ինտելեկտի կողմից ստեղծված այնպիսի օբյեկտներ, որոնք մարդու կողմից կընկալվեն որպես արվեստի գործեր¹⁵: Կան ինքնավար արհեստական բանականություններ, որոնք գրում են բանաստեղծություններ, նախագծում են օբյեկտներ, նկարում կամ ստեղծագործում երաժշտությունն այնպես, ինչպես մարդը կարող է

անել¹⁶:

Կարծում ենք, որ ապագայում «Հեղինակային իրավունքի սուբյեկտ» հասկացությունը վերանայելու դեպքում անհրաժեշտություն է առաջանալու այն դիտարկել արհեստական բանականության հայեցակարգի համատեքստից:

Տ. Բատլերը դեռ 1982 թ. գրել է, որ դատավորները ամեն դեպքում, եթե որոշեն, որ արհեստական բանականության գործունեության որոշակի արդյունքի հեղինակությունը փաստորեն պատկանում է նրան, այլ ոչ թե մարդուն, իրենց տրամադրության տակ ունեն խնդրի մի քանի այլընտրանքային լուծումներ՝

- ամբողջությամբ հրաժարվել արհեստական բանականություն հեղինակային իրավունքի բաժնից,

- արհեստական ինտելեկտին տալ հեղինակային իրավունքի պաշտպանություն կամ բաշխել այդ իրավունքները համակարգի և անձի միջև,

- բաշխել հեղինակային իրավունքները հիմնական ծրագրաշարի, հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջ և համակարգչի սեփականատիրոջ միջև,

- ստեղծել մտացածին (հորինված) հեղինակ-անձ և հեղինակային իրավունքները փոխանցել հիմնական ծրագրաշարի հեղինակային իրավունքի կամ համակարգչի սեփականատիրոջը¹⁷:

Այսպես, Մեծ Բրիտանիայում դեռևս 1998 թ. «Հեղինակային իրավունքի, արդյունաբերական նմուշների և արտոնագրերի մասին» օրենքով նախատեսել են մեքենայի կողմից (Computer generated works) ստեղծված

13. Տե՛ս **Timothy L. Butler**, Can a Computer be an Author - Copyright Aspects of Artificial Intelligence, Hastings Communications and Entertainment Law Journal, Number 4, 1982, էջ 707:

14. Տե՛ս **Понкин И., Редькина А.** Искусственный интеллект и право интеллектуальной собственности // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – М., 2018. – № 2. – с. 35–44: П. М. Морхат, Особенности развития права интеллектуальной собственности в контексте использования искусственного интеллекта (Статья), Право будущего: Интеллектуальная собственность, инновации, Интернет: Ежегодник. Вып. 1 / РАН. ИНИОН. Центр. социал. науч.-информ. исслед. Отд. правоведения; Каф. предпринимательского права МГУ им. М.В. Ломоносова; Отв. ред. Афанасьева Е.Г. – М., 2018, էջ 67:

15. Տե՛ս **Ю. С. Харитонов**, К вопросу об охраноспособности результата деятельности искусственного интеллекта, Статья, Право будущего: Интеллектуальная собственность, инновации, Интернет: Ежегодник. Вып. 1 / РАН. ИНИОН. Центр. социал. науч.-информ. исслед. Отд. правоведения; Каф. предпринимательского права МГУ им. М.В. Ломоносова; Отв. ред. Афанасьева Е. Г. – М., 2018, էջ 54:

16. Տե՛ս **Ramón López de Mántaras Badia**, «Computational Creativity» Arbor, 189, 2013 (764):

17. Տե՛ս **Butler T. L.** Can a computer be an author – Copyright aspects of artificial intelligence // Hastings communications and entertainment law journal. – San Francisco, 1982. – Vol. 4, N 4. – էջեր 707–747:

աշխատանքներին իրավաբանական պաշտպանություն տրամադրելու հնարավորություն: Այս դեպքում հեղինակային իրավունքի սեփականատերը հանդիսանում է «անձը, ով անհրաժեշտ քայլեր է ձեռնարկել ստեղծագործությունը ստեղծելու համար»¹⁸:

Եվրախորհրդարանի կողմից առաջարկած Ռոբոտաշինության մասին քաղաքացիական օրենսդրության կանոններ¹⁹ անվանումը կրող փաստաթղթով առաջարկվում է ապահովել այն արդյունքները, որոնք ստեղծվել են արհեստական բանականության կողմից՝ հաշվի առնելով իրավասուբյեկտության չեզոք պաշտպանությունը, քանի որ ստեղծագործական գործունեության գրեթե բոլոր արդյունքների հետևում կանգնած է մարդը: Այսպիսով, անգամ առաջարկած փաստաթղթով իրավական պաշտպանություն է տրվում արհեստական բանականության կողմից ստեղծված ստեղծագործություններին, սակայն արհեստական բանականությանը դեռևս չի տրվել հեղինակային իրավունքի սուբյեկտի կարգավիճակ: Ուրեմն արհեստական բանականության կողմից ստեղծված օբյեկտների նկատմամբ հեղինակային իրավունքը պատկանում է այն անձանց, ովքեր ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն ստեղծագործական ներդրում են ունեցել ստեղծագործության ստեղծման գործում: Ստացվում է, որ արհեստական բանականությունն ինքնին դեռևս չի կարող ճանաչվել համապատասխան ստեղծագործությունների հեղինակ²⁰: Ըստ երևույթին այստեղ կիրառելի պետք է համարել համահեղինակության ինստիտուտը:

Մեր կարծիքով հեղինակային իրավունքի սուբյեկտի հասկացության վերանայման, նորագույն չափանիշներին համապատասխանեցման արդյունքում կհաջողվի կարգավորել նաև այդ իրավահարաբերությունների ար-

դյունքում ծագող պատասխանատվության հարցը, որը իրենից ծավալուն և առանձին հետազոտության թեմա է ներկայացնում:

Սակայն արհեստական բանականության հետ կապված հասարակական հարաբերությունների բնականոն զարգացումը և դրա իրավական կարգավորման հետաձգումը թույլ է տալիս ակնարկային անդրադարձ կատարել այդ հարաբերություններից առաջացող պատասխանատվության հարցին:

Մենք գտնում ենք, որ այս իրավահարաբերությունների օրենսդրորեն չկարգավորումը կամ թերի կարգավորումը կհանգեցնի օրենքի բացի առաջացման: Պատասխանատվության հարցը, որպես ապագայի մարտահրավեր արհեստական բանականության ոլորտում, ժամանակին բացահայտվեց Ջոնասի կողմից՝ պատասխանատվության սկզբունքի մասին աշխատության մեջ, որտեղ նա նշեց, որ «անհրաժեշտ է հաշվի առնել և վերաիմաստավորել դրանք մեր ժամանակի լույսի ներքո արհեստական բանականության զարգացման համատեքստում»²¹:

Ռուսաստանի Դաշնությունը, անալոգիա կիրառելով Քաղաքացիական օրենսգրքի 1079²² հոդվածով, սահմանեց, որ արհեստական բանականության օգտագործման հետ կապված գործողությունների համար պատասխանատվությունը կրում են այն անձինք, ովքեր օգտագործում են այդ բանականության տվյալները՝ որպես առավել վտանգի առարկա: Ավելին, առավել վտանգի աղբյուրը վերաբերում է ցանկացած գործունեությանը, որի իրականացումը միասի մեծացման հավանականություն է առաջացնում անձի կողմից այն լիարժեք վերահսկելու, ինչպես նաև արդյունաբերական, տնտեսական կամ այլ նպատակներով օբյեկտների, նյութերի և այլնի օգտագործման, տեղափոխման, պահպանման հետ կապված

18. Տե՛ս **Воскресенская Е. В.**, К вопросу о правовой природе результатов деятельности искусственного интеллекта, JURISPRUDENCE / «Colloquium-journal»#5(29), 2019, էջ 115: Հղումը՝ <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-pravovoy-prirode-rezultatov-deyatelnosti-iskusstvennogo-intellekta/viewer> (02.02.2020):

19. Տե՛ս Civil Law Rules on Robotics European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics. P8_TA(2017)0051 P8_TA(2017)0051 (2015/2103(INL)): Հղումը՝ http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.pdf (30.01.2020):

20. Տե՛ս **Воскресенская Е. В.**, նշվ. աշխ.:

21. Տե՛ս **Antonio Luis Terrones Rodríguez**, Inteligencia artificial y ética de la responsabilidad, Artificial intelligence and the ethic of responsibility, Cuestiones de Filosofía No. 22 - Vol. 4 Año 2018 ISSN 0123-5095 Tunja-Colombia, էջ 158:

22. Տե՛ս Гражданский кодекс Российской Федерации. Հղումը՝ <http://base.garant.ru/10164072/> (03.02.2020):

գործողություններ կատարելու անկարողության պատճառով²³:

Այդ նույն հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն եթե սեփականատերը կարող է ապացուցել, որ օբյեկտը դուրս է եկել իր տիրապետությունից՝ այլ անձանց ապօրինի գործողությունների արդյունքում, ապա այդ դեպքում պատասխանատվությունն ընկնում է այն անձի վրա, ով այն ապօրինի տիրապետել է: Սեփականատիրոջ մեղավոր պահվածքի պատճառով այս աղբյուրն իր տիրապետությունից անօրինական հեռացվելու դեպքում պատասխանատվությունը կարող է դրվել ինչպես սեփականատիրոջ, այնպես էլ այն անձի վրա, ով ապօրինի կերպով ավելացրել է վտանգի աղբյուրը²⁴: Այսինքն, այս իրավահարաբերություններում առանձին գնա-

հատական է տրվում յուրաքանչյուր մասնակցի դրսևորած վարքագծին:

Եզրակացությունն այն է, որ արհեստական բանականության հետ կապված իրավահարաբերությունների հիմքում ընկած է բազմաթիվ սոցիալական, տնտեսական, քաղաքական, տեխնոլոգիական, իրավական, էթիկայի և փիլիսոփայական հարցեր, ուստի այդ հարաբերությունների ամբողջական օրենսդրական կարգավորումը պետք է հիմնված լինի միջնուղային սկզբունքների վրա և ներառի քաղաքացիական, վարչական ու այլ օրենսդրության բաղադրիչներ: Ընդամին, այս հարաբերությունների իրավական կարգավորման ուղղությամբ օրենսդրական մոտեցումներն արդեն դառնում են հրատապ:

23. Տե՛ս **Лаптев В.А.** Понятие искусственного интеллекта и юридическая ответственность за его работу // Право. Журнал Высшей школы экономики. № 2. 2019, էջ 90:

24. Տե՛ս **Лаптев В.А.**, նշվ. աշխ., 2019, էջ 92:

ԼԻԱ ԹԵՎՈՍՅԱՆ

Եվրասիա միջազգային համալսարանի իրավագիտության ամբիոնի հայրորդ

ԱՐՇԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ

Հոդվածում վերլուծվում են արտասահմանյան երկրներում հեղինակային իրավունքի համատեքստում արհեստական բանականության իրավական կարգավորման վերաբերյալ տարբեր մոտեցումները: Ներկայացվել և մեկնաբանվել են արհեստական բանականության կողմից ստեղծված գիտության, գրականության և արվեստի ստեղծագործությունները որպես հեղինակային իրավունքի օբյեկտ և արհեստական բանականության որպես հեղինակային իրավունքի սուբյեկտ դիտարկելու հարցերը: Այդ իրավահարաբերությունների իրավական կարգավորման անհրաժեշտությունը թելադրում է ուշադրության կենտրոնում պահել արհեստական բանականության արագ բարեշրջումը և ձեռնարկել քայլեր Հայաստանի Հանրապետությունում հեղինակային իրավունքի տեսակետից իրավական կարգավորման ուղղությամբ:

Բանալի բառեր. մտավոր սեփականություն, հեղինակային իրավունք, արհեստական բանականություն, հեղինակային իրավունքի օբյեկտ, հեղինակային իրավունքի սուբյեկտ, իրավական կարգավորում, պատասխանատվություն:

ЛИА ТЕВОСЯН

Соискатель юридической кафедры Международного университета Евразия

ПРОБЛЕМЫ ПРОВООВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИСКУСТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА
В КОНТЕКСТЕ АВТОРСКОГО ПРАВА

В данной статье анализируются различные подходы к прововому регулированию искусственного интеллекта в контексте авторского права в зарубежных странах. Вопросы просмотра защищенных авторским правом произведений науки, литературы и искусства, созданных искусственным интеллектом, были представлены и интерпретированы. Необходимость правового регулирования этих правоотношений диктует необходимость быстрого совершенствования искусственного интеллекта и принятия мер в области авторского права в Республике Армения, в области правового регулирования.

Ключевые слова: искусственный интеллект, объект авторского права, субъект авторского права, правовое регулирование, ответственность.

LIA TEVOSYAN

PhD student in Law of the Eurasia International University

THE ISSUES OF LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF COPYRIGHT

This article analyzes the different approaches to legal regulation of artificial intelligence in the context of copyright in foreign countries.

Issues of science, literature, and art created by artificial intelligence as an object of copyright and artificial intelligence as a subject of copyright have been presented and interpreted. The necessity of legal regulation of these legal relations dictates to keep in focus the rapid refinement of artificial intelligence and to take steps towards legal regulation of copyright in the Republic of Armenia.

Key words: intellectual property, copyrights, artificial intelligence, object of copyright, subject of copyright, legal regulation, responsibility.